

RIPOLLET
DESAPAREGUT

RIPOLLET.—Vista general.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS PERE PADRÓ BAQUÉS

Helena Bea - Àngels Leiva

RIPOLLET DESAPAREGUT

 efadós®

Ajuntament de Ripollet

RIPOLLET DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març del 2025

© dels textos: Helena Bea Mellado

© del pròleg: Àngels Leiva Caudiel

© de les fotografies: diversos autors

© de la col·lecció: Editorial Efadós

© de l'edició: Editorial Efadós i l'Ajuntament de Ripollet

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

AJUNTAMENT DE RIPOLLET

Carrer de Balmes, 2,
08291 Ripollet, Barcelona
Telèfon 93 504 60 00
oac@ripollet.cat
www.ripollet.cat

Idea original i disseny:

Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

A. T. V. (ED.) / Col·lecció Miguel Gallego Codes del Río

Acrònims:

AFR (Agrupació Fotogràfica Ripollet)
AMRI (Arxiu Municipal de Ripollet)
ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)
CRAC (Col·lectiu de Recerques Arqueològiques
de Cerdanyola)

ISBN 979-13-87658-02-1

DL B-1577-2025

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

La fotografia, testimoni de la transformació d'una ciutat

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

La ciutat sobre la qual construïm vides

Pàg. 13

ELS NUCLIS HISTÒRICS

Històries paral·leles connectades per un pont

Pàg. 111

CREIXEMENT URBÀ

La urbanització de nous carrers eixampla i fa créixer la vila

Pàg. 157

L'ENTORN

Entre el camp i la fàbrica

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

LA FOTOGRAFIA, TESTIMONI DE LA TRANSFORMACIÓ D'UNA CIUTAT

Josep Manel Requena Bosch, president d'Afocer (Agrupació Foto-Cine Cerdanyola-Ripollet)

El llibre *Ripollet desaparegut*, que s'incorpora a la col·lecció «Catalunya Desapareguda» de l'editorial Efadós, ens ofereix un viatge per la memòria visual d'una vila que ha experimentat grans transformacions al llarg del temps. Mitjançant una selecció de fotografies antigues, aquest volum ens transporta a un Ripollet diferent, on els espais emblemàtics i els racons quotidians tenien una fesomia avui gairebé irreconeixible.

Fins a mitjan segle XIX, Ripollet era una vila rural marcada per les masies i els camps de vinyes que envol-

taven el nucli urbà. Indrets com Can Masachs, Can Clos o Can Tiana formaven part d'un paisatge en què l'activitat agrícola era omnipresent. Els antics camins de carro que connectaven les masies eren punts de trobada per a la comunitat, avui desapareguts o integrats dins d'una trama urbana moderna.

Amb l'arribada de la industrialització, les primeres fàbriques tèxtils van iniciar canvis socials i econòmics que marcaren el camí cap a una nova realitat. Durant la segona meitat del segle XX, Ripollet va experimentar transformacions més profundes. La construcció de nous barris i la proliferació d'infraestructures, com la carretera N-150 o l'autopista C-58, van modificar dràsticament

la fesomia del poble. Espais com el Pont Vell, antigament envoltat d'horts i camps, es van veure absorbits per un entorn més dens i urbanitzat. L'estació de tren, clau en la connexió amb Barcelona, també va esdevenir un símbol del canvi cap a una vila cada cop més industrialitzada.

Ripollet desaparegut no solament és un recull de fotografies, sinó també un testimoni de la capacitat d'adaptació i transformació d'una comunitat al llarg del temps. Aquest llibre ens convida a reflexionar sobre la importància de preservar la memòria històrica i valorar el patrimoni col·lectiu que configura la nostra identitat present. En aquest cas, la recuperació i la conservació del patrimoni es materialitzen en format fotogràfic, una eina essencial per documentar i transmetre aquest llegat a les futures generacions, assegurant que la història de Ripollet perduri més enllà de la seva transformació física.

J. R. / FONTS FAMILIA CASAMITJANA-ROQUET

Introducció

LA CIUTAT SOBRE LA QUAL CONSTRUÏM VIDES

Helena Bea, arqueòloga, i Àngels Leiva, periodista

Què expliquen les fotografies de la vida d'una ciutat? Depèn. De vegades, depèn de la mirada de qui les ha fet, de vegades depèn de la mirada de qui les ha conservat, altres vegades depèn de la mirada de qui les observa potser molts anys després. Mirar fotografies sempre és un desafiament a descobrir detalls, a fer noves lectures, a fer-se preguntes.

Aquest ha estat el nostre joc des que se'ns va proposar fer la selecció de fotografies i textos per a aquest nou volum de la col·lecció «Catalunya Desapareguda». El joc de fer-nos preguntes i també d'intentar respondre algunes de les que la persona que les observi

pugui fer-se. Ha desaparegut realment o aquesta ciutat és una suma de tot allò que hi ha anat passant, que ha anat vivint? Igual que, com deia Heràclit, ningú es pot tornar a banyar mai en la mateixa aigua d'un riu, perquè l'aigua es mou i mai és la mateixa, una ciutat tampoc és la mateixa en l'instant següent.

Aquest volum vol ser una crida a gaudir d'aquestes imatges per retrobar-nos. Parlen de nosaltres, d'aquesta ciutat del segle XXI construïda sobre les vides i els fets de totes aquelles persones que hi han viscut. Són només fragments d'aquesta vida, d'aquestes vides, alguns fragments... Perquè també hi ha silencis. Les imatges conservades o recuperades són fruit d'unes mirades concretes, d'una conservació concreta. En el repte d'intentar

BRANGULI (FOTOGRAFIS) / ANC - FONIS BRANGULI

LA VIDA PAGESA

La vida pagesa dels anys trenta i quaranta es pot apreciar en les fotografies de la pàgina anterior, del 1937, i d'aquesta, del 1940. En tots dos casos, les panotxes o espigues de blat de moro omplen les façanes dels edificis. A finals d'octubre s'arrencaven les espigues i es portaven a casa en carro. Allà s'espellofaven, és a dir, se separaven les fulles de l'espiga i se'ls deixaven algunes fulles per poder-les lligar a les barres de fusta de l'assegador, que solia ser a la balconada o a la terrassa de la casa, en un lloc que havia de ser assolat i arcerat. La imatge d'aquesta pàgina correspon a la Granja Braut i hi apareixen diferents membres de la família.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONTS NÚRIA BRULL BRAUT

descobrir, també hi ha la frustració de no trobar, de no acabar de saber. Creiem que les temàtiques més habituals a les imatges també expliquen l'època, també marquen protagonistes i invisibilitzen persones, situacions, espais. Les dones acostumen a estar molt més invisibilitzades o situades en accions i espais d'atenció familiar o religiosa. Hi ha una presència majoritària d'homes en espais on s'exerceix el poder polític o econòmic. En el món laboral, la presència d'homes també és predominant. Tot plegat, una mirada sobre la societat, que també reflecteixen les fotografies. En aquest llibre hem volgut furgar en altres realitats. No sempre ho hem aconseguit, però sí que hi trobareu una important presència de dones. És una aposta per canviar la mirada sobre el passat d'aquesta ciutat i per reclamar el reconeixement de les dones com a figures clau en tots els àmbits.

Aquesta publicació vol aportar alguns elements nous al treball de recerca i de documentació històrica que des de fa anys han realitzat diferents persones i col·lectius.

La informació que podeu trobar en aquest volum és en alguns casos fruit del treball propi, però també de beure de les publicacions sobre història local d'un important nombre de persones. Hem volgut recollir les referències documentals en un arxiu que us podeu descarregar a l'enllaç <https://shre.ink/bid1>. En un llibre de fotografies, però, cal agrair obligatòriament la intensa activitat fotogràfica de professionals i *amateurs*. A Ripollet, una part molt important de les imatges les devem als germans Escursell, Joan Hernández, Miquel Alba, Miquel Petit, Joan Mimó, Josep Brangulí, Josep Salvany, les persones sòcies d'Afocer i d'AFR... i centenars de persones que, amb les seves càmeres, han capturat moments familiars i personals que ara són història de la ciutat. També cal destacar les fonts primàries, com ara les actes dels plens, els padrons i la memòria oral que es custodien a l'Arxiu Municipal, al CIP Molí d'en Rata i entre la ciutadania de Ripollet. Sense la conservació d'aquesta valuosa informació, res d'això hauria estat possible.

MAURI / FONS PERE PADRO BARQUES

ELS NUCLIS HISTÒRICS

Històries paral·leles connectades per un pont

La vila de Ripollet va néixer en dos temps. Per una banda, el nucli històric, que es va desenvolupar al voltant de l'església i priorat medieval de Sant Esteve, dependent de l'abadia de Sant Cugat, i que va créixer des del segle x, omplint de molins i camps de conreu el seu entorn. Per una altra, la crisi de la fil·loxera i l'arribada del tren al segle XIX i la instal·lació d'indústries al segle XX van fomentar el creixement urbà a l'altra llera del Ripoll, donant forma al Pont Vell-Tiana.

La història d'aquests dos nuclis és una història intensa, construïda per la realitat de les persones de la pagesia i el proletariat, d'una banda, i per les famílies de terratinents i de la burgesia industrial, per l'altra. I enmig de tot plegat, el Ripoll. Amb el pas del temps, els ponts que connectaven els barris van passar de ser unes modestes construccions a peu de terra a l'arquitectura del ferro i es va canviar la sòlida pedra pel ciment, símbol final del destí de la vila.

CANVI DE SEGLE

Vista de l'entrada al nucli urbà des del carrer Padró a principis del segle xx.

Seguint el carrer, trobem, a l'esquerra, els murs de can Buxó, la baixada dels Corbs (amb un fanal de gas a l'inici) i l'església amb el nou campanar.

A la banda dreta, els horts al nord de can Roqueta i, passats els xiprers, la fàbrica La Llana, on hi havia el Centre Catòlic, i can Galobart, una luxosa residència d'estiu construïda algunes dècades abans.

A. T. V. (ED.) / COL·LECCIÓ MIGUEL GALLEGO CODES DEL RÍO

